

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра права та методики викладання правознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ

Освітня програма Право

Спеціальність 081 Право

Галузь знань 08 Право

УХВАЛЕНО

Рішенням кафедри права та

методики викладання правознавства

Протокол №2 від 14 вересня 2020 року

Анотація дисципліни

Утвердження гендерної рівності є одним із основних стандартів й одночасно одним із найважливіших показників демократичного поступу у діяльності Європейського Союзу. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків є одним із провідних напрямків політики у діяльності Європейського Союзу. З початку 80-х років на рівні європейського співтовариства почала формуватися політика рівних можливостей.

Права людини, сексуальна орієнтація та гендерна рівність у даний час належить до найбільш важливих ресурсів кожної країни. Гендерна рівність стала фундаментальною цінністю. Знання прав людини, гендерної демократії є обов'язковою складовою утвердження й розвитку сучасної демократії.

Актуальність навчального курсу зумовлена тим, що незважаючи на визнання Україною обов'язковими для себе базових міжнародних документів у сфері забезпечення гендерної рівності, закріплення принципу недискримінації за ознакою статі на конституційному рівні, прийняття спеціального закону про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, створення відповідних інституційних гарантій в цій сфері, проблема недостатньо ефективного захисту жінок і дотримання гендерної рівності в різних сферах суспільного життя залишається відкритою для України

Предмет: сучасні підходи та методи вивчення і аналізу проблем гендерного розвитку особистості і суспільства. Особливістю навчальної дисципліни є інтегрованість наданої інформації у загальний контекст уявлень про динаміку особистісного, соціального, суспільного та культурного розвитку, який існує в соціо-гуманітарній галузі знань.

Мета і завдання дисципліни

Мета: засвоєння студентами бази знань з основ теорії та практики формування гендерної політики на міжнародному, державному, регіональному та місцевому рівнях влади; придбання ними умінь і навичок, необхідних для здійснення гендерного аналізу і експертизи при вивченні політичних явищ, процесів, владних взаємовідносин.

Основними завданнями курсу гендерної політики є:

Академічне завдання: формування у студентів гендерної компетентності, широкої бази знань з основних напрямків гендерної теорії та політики.

Практичне завдання: розвиток умінь і навичок гендерного аналізу соціальних і політичних інститутів, законодавства, практик і процесів.

Прикладне завдання: проведення гендерної експертизи політичних рішень і документів.

Інноваційне завдання: формування установок на гендерно-чутливий професійний світогляд і толерантну взаємодію, що сприятимуть виробленню навичок розпізнавання і вирішення гендерних конфліктів у політичній і громадській сферах.

Компаративістське завдання: проведення порівняльного аналізу гендерної політики в Україні, країнах Європейського союзу, інших регіонах світу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни **студент повинен знати:**

- основні методологічні підходи і теоретичні моделі у дослідженні проблеми тендеру та тендерних стосунків;
- суть, роль і місце тендерного підходу в політичних теоріях і в системі наук про суспільство;
- основні моделі/концепції, структуру та зміст гендерної політики;
- специфіку діяльності основних суб'єктів гендерної політики (держави, політичних партій, громадських рухів, об'єднань);

- базові засади діяльності політичних і правових інститутів в сфері реалізації гендерної політики на міжнародному, державному, регіональному і місцевому рівнях влади;
- міжнародні документи стосовно тендерних проблем та міжнародні нормативно-правові інструменти реалізації політики просування рівних прав і рівних можливостей для чоловіків і жінок;
- особливості національного механізму правового забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків. вміти: • аналізувати основні політичні процеси в тендерному вимірі;
- критично оцінювати тендерні проблеми в державному управлінні та житті суспільства;
- характеризувати національне законодавство в контексті його дотримання міжнародних правових стандартів гендерної рівності;
- критично оцінювати практичну діяльність політичних інститутів з точки зору тендерного підходу;
- аналізувати вплив політичних сил та соціальних груп на формування гендерної політики.

Формат дисципліни.

Обсяг та зміст навчальної дисципліни «Основи гендерної політики» залежить від профілю підготовки (може виражатися у загальному вигляді, стисло або ж максимально широко).

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин / 4 кредити ECTS.

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	Форма контролю
4	081 Право	2	вибірковий	

5. Результати навчання

Відповідно до вимог освітньої програми студенти повинні:

- знати категоріально-понятійний апарат гендерної політики;
- базові засади діяльності політичних і правових інститутів в сфері реалізації гендерної політики на міжнародному, державному, регіональному і місцевому рівнях влади;
- давати оцінку рішенням, які пов'язані із тендерними аспектами державної політики;
- проводити тендерну експертизу законодавства та тендерний аналіз соціальної політики.

Тематичний план вивчення дисципліни.

Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття	Загальна кількість годин		
лекції	24		
семінарські заняття / практичні	28		
самостійна робота	64		
Тематика курсу			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Модуль 1. Загальна характеристика та механізм захисту прав людини і громадянина в Україні. Міжнародно-правові механізми гендерної політики			

Тема 1.1. Основи правового положення людини і громадянина в Україні.	1	2	4
Тема 1.2. Запобігання дискримінації в Україні: основні поняття та нормативно-правове забезпечення.	2	2	4
Тема 1.3. Види дискримінації та засоби протидії їй. Види дискримінації та засоби протидії їй. (Планується бінарна лекція на тему : « Сексуальна освіта).	2	4	4
Тема 1.4. Гендер, стать та сексуальність: поняття, особливості, відмінності	2	2	4
Тема 1.5. Теорія гендеру.	1	1	4
Тема 1.6. Гендерна політика Європейського Союзу: загальні принципи.	1	1	4
Модуль 2. Просування гендерної рівності в Україні. Європейський досвід.			
Тема 2.1. Сексуальна орієнтація в правовій системі України.	2	1	4
Тема 2.2. Толерантність як прояв поваги до сексуальної орієнтації і гендерної ідентичності людини	2	2	4
Тема 2.3. Права жінок і гендерна рівність в Україні та країнах ЄС.	1	1	4
Тема 2.4. Основні положення гендерної рівності у сфері праці.	2	1	4
Тема 2.5. Проблематика гендерного насильства в українському законодавстві.	2	2	4
Тема 2.6. Жіночий рух як соціокультурний феномен. Фемінізм як каталізатор виникнення і становлення гендерної політики	1	1	4
Модуль 3. Поняття та особливості прав ЛГБТ осіб			
Тема 3.1. Одностатеві шлюби: європейський досвід та українські реалії.	1	1	4
Тема 3.2. Теоретичні та практичні аспекти регулювання сімейних відносин та відносин ЛГБТ за законодавством України та інших держав.	1	1	4
Тема 3.3. Право на здоров'я людей, що належать до ЛГБТ-спільноти.	1	1	4
Модуль 4. Гендерна політика			
Тема 4.1. Загальна характеристика гендерної політики.	1	2	5
Тема 4.2. Гендерний аналіз політичних практик.	1	2	5
ЗАГ.:	24	28	110

Політика дисципліни

Ідентифікація та облік знань студентів проводиться, як правило, під час практичних (семінарських) занять з конкретних тем, а також під час складання заліку/іспиту (в рамках частини або усього матеріалу навчальної дисципліни).

Облік успішності враховує як ступінь підготовленості до практичних занять (в рамках опрацювання студентом лекційного матеріалу, відповідних нормативно-правових та інших актів і літератури; виконання самостійної роботи студентом), так і активність студента під час обговорення питань, розв'язання різного роду правових завдань і тестів.

Формами контролю є: поточний, проміжний та семестровий (підсумковий).

Здійснення поточного контролю забезпечується під час проведення практичних (семінарських) занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента. Формами

проведення поточного контролю є: усне опитування студентів; написання й перевірка доповідей та рефератів; виступ з доповідями та рефератами; підготовка презентацій та їх захист; написання статей наукового характеру; вирішення практичних завдань (у т.ч. ситуаційних), тестів; організація проведення ділових ігор тощо.

Проміжний контроль відбувається у вигляді модульних контрольних робіт, що проводяться в письмовій формі та передбачають вирішення студентами контрольних завдань: надання відповідей на контрольні питання, вирішення (розв'язання) задач та тестів. Завдання для модульних контрольних робіт добираються в межах програмного матеріалу, що складає зміст відповідного модулю, згідно з кількістю студентів чи їх груп (за варіантами) шляхом змішування базових завдань, різноманітністю їх комбінування та варіювання.

Семестровий (підсумковий) контроль відбувається у вигляді заліку/іспиту. При цьому враховуються результати оцінювання поточної роботи студентів.

Залік/іспит для студентів проводиться за іспитовими (екзаменаційними) білетами, кожен з яких включає не менше трьох питань. Питання, що включаються до залікових/іспитових (екзаменаційних) білетів добираються в межах програмних питань, що складають зміст навчальної дисципліни.

Прозорість та відкритість окресленої системи контролю забезпечується шляхом попереднього ознайомлення студентів з цією системою.

Запроваджена у вищому навчальному закладі система контролю має на меті встановлення рівня, якості та змісту опанування студентом матеріалу навчальної дисципліни.

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають лекції і практичні заняття курсу.

Академічна доброчесність

Неухильне дотримання усіма учасниками навчального процесу норм Кодексу академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка від 30 вересня 2019 р. № 420.

Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення.

Взаємні зобов'язання учасників навчального процесу щодо академічної доброчесності полягають у наступному:

Студенти зобов'язані забезпечити повністю самостійне виконання всіх завдань і робіт і відмовитися від будь-яких дій, які можуть вплинути на об'єктивне оцінювання інших студентів.

Викладач зобов'язується забезпечувати повноту і справедливість усіх форм контролю, об'єктивність і неупередженість оцінювання. У разі встановлення факту плагіату студент отримує мінімальний бал. Якщо має місце надання однакових робіт декількома студентами всі вони отримують мінімальний бал незалежно від «першоджерела».

Усі завдання, передбачені робочою навчальною програмою та методичними вказівками, мають бути виконані у встановлений термін.

Система оцінювання та вимоги

Оцінка рівня та якості знань студентів здійснюється у відповідності до методики рейтингової оцінки та полягає у здійсненні розрахунку суми балів за всіма видами

практичних завдань та результатами самостійної роботи. Акумулявання (накопичення) балів здійснюється протягом семестру.

Під час складання заліку здійснюється тиражування індивідуальних завдань згідно з кількістю студентів чи їх груп (за варіантами) шляхом змішування базових завдань, різноманітністю їх комбінування та варіювання.

Залік проводиться в усній або письмовій формі за умови попередньої підготовки студента.

Щодо системи розподілу балів, які отримують студенти та рейтингової системи, яка трансформується в національну шкалу та шкалу ECTS.

Рекомендована література та інформаційні ресурси

1. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 8 вересня 2005 р. № 2866-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
2. Гендерний розвиток в Україні : реалії і перспективи. – К.: ПРООН, 2003. – 120 с.
3. Основи теорії гендеру : Навчальний посібник. – К.: «К.І.С.», 2004. – 536 с.
4. Левченко К. Гендерне тяжіння. – К. : Фоліо, 2019.
5. Марценюк Т. Гендер для всіх. Виклик стереотипам. – К.: Основи, 2017. – 320 с.
6. Павличко С. Фемінізм / упор. та передмова В.Агєєвої. – К. : Основи, 2002.
7. Марценюк Т. Гендерні студії в Україні із часів незалежності: чи боїться академічна спільнота фемінізму? URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/16116/Martseniuk_Henderni_studii_v_Ukraini.pdf?sequence=1&isAllowed=y
8. Гендерний аналіз кампаній із просвіти виборців: висновки та рекомендації / За ред. О.Велика, І. Волосевич, Т.Костюченко, Т.Марценюк та ін. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/17881/Hendernyi_analiz_kompanii%CC%88_z_prosvity_vybortsiv.pdf?sequence=3&isAllowed=y